

Fågelkalendern

Nystart för organiserad fågelfenologi i Sverige

Få saker är så spektakulära som när flyttfåglarna kommer tillbaka från sina övervintningsplatser. Inte bara fågelskådare fascinerar av naturens totala omvandling på våren. Facebook-flöden går varma och tidningar, radio och TV fylls av inslag om de första vårtecknen. I Fågelkalendern omsätter vi detta intresse för vårtecken till en organiserad miljöövervakning, och du kan hjälpa till.

Inom "Fågelkalendern" kan den som gillar att observera vårtecken, hösttecken och annat i naturens kalender bidra till en standardiserad beskrivning av årstiderna i hela landet. Fågelkalendern är en del av Naturens kalender och målsättningen är att såväl en erfaren fågelskådare som den som vill lära sig mer om fåglar ska kunna delta.

Klimatförändringens effekter

Studier av fenologi, det vill säga hur naturen förändras över årstiderna, spelar en viktig roll för att förstå hur klimatförändringen påverkar våra ekosystem. Det handlar både om att förstå hur enskilda arter påverkas, men också om växtsäsongen som helhet och samspelet mellan arter.

I Sverige har vi en historisk databas med standardiserade, fenologiska observationer, som vi kan jämföra nutida data med. Det var Uppsala universitet och SMHI som med början 1873 organiserade en landsomfattande insamling av fenologidata. Fågelobservationerna i databasen består av drygt 63 000 rapporter från åren 1873-1951. Genom att göra liknande observationer idag kan vi mäta hur mycket olika arter påverkats i olika delar av landet.

Artportalen, som är en webbplats för observationer av Sveriges växter, djur och svampar innehåller en ständigt ökande mängd av spontanrapporter från fågelskådare. Eftersom mycket av rapporteringen till Artportalen i dagsläget sker utan någon gemensam instruktion blir jämförelser mellan olika år, säsonger, personer och områden osäkra, och det är svårt att

Hur går det till?

- I Fågelkalendern samlar vi in uppgifter om flyttfåglars ankomst och andra årstidstecken på ett organiserat sätt.
- Du rapporterar in vilka arter du ser och hör – och de du inte ser och hör – under 5 minuter.
- Vi rekommenderar ett antal prioriterade arter att fokusera på, men du gör iordning en artlista med arter som du kan identifiera och vill observera.
- Du bestämmer själv var du ska göra observationerna.
- Vi vill att du utför dina 5-minuters observationer två gånger per vecka under den relevanta perioden av året.

göra direkta jämförelser mellan Artportalens rapporter och den historiska fenologiska databasen. Det är ett av problemen Fågelkalendern vill lösa.

Organiserat nätverk av observatörer

Sedan 2008 pågår en insamling av växtfenologiska

data på www.natureskalender.se. Nu utökas detta med fler "kalendrar" (Bikalendern, Fågelkalendern, ...) där frivilliga observatörer, så kallade fenologivaktare, deltar.

Målsättningen med Fågelkalendern är att samla in landsomfattande, standardiserade observationer av flyttfåglarnas vårankomst och höstflyttning och även datum för revirhävdande hos flytt- och stannfåglar. Med detta nytillskott av fenologirapporter i Artportalens databas kompletteras och stärker Fågelkalendern analys och tolkning av andra data, från såväl Artportalen som fågelstationerna, vilket även ger en bättre möjlighet att se hur mycket fåglarnas kalender förändrats jämfört med hur det var förr.

Nybörjare och erfarna sida vid sida

Datainsamlingen i Fågelkalendern är utformad så att man lätt ska kunna genomföra sina observationer i vardagen. Genom att varje fenologivaktare har en egen anpassad artlista bestående av de arter man kan identifiera, kan både erfarna fågelskådare och personer som bara har kunskap om några få arter bidra med sina observationer på ett likvärdigt sätt. Detta gör förhoppningsvis att många kan delta och rapportera under en följd av år.

Med tanke på det stora intresset för vårtecken och flyttfåglars ankomst hoppas vi att Fågelkalendern ska bidra till att sprida intresset för fåglar och öka medvetenheten om klimatförändringens effekter. Vi tror också att BirdLife Sverige och de lokala fågelföreningarna kommer att gynnas, eftersom Fågelkalendern bygger på lokala observationer av årstidsskiftningarna i hela landet.

Kort om Fågelkalendern

- Fågelkalendern är en del av Naturens kalender, som följer årstiderna genom att samla in observationer av olika arter. SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, är huvudman och samarbetar här med BirdLife Sverige, Stockholms universitet och Artportalen.
- Fågelkalendern bygger på ett landsomfattande nätverk av frivilliga som gör observationer på samma sätt.
- Du anmäler dig via Fågelkalenderns hemsida på www.natureskalender.se
- En enkel, standardiserad metod gör det möjligt för både erfarna fågelskådare och personer som bara har kunskap om några få arter att bidra på ett likvärdigt sätt.
- Ett resultat från Fågelkalendern blir att visa hur fågelsäsongen ändrats för olika arter i olika delar av landet. Dessa resultat kommer att vara lätta att kommunicera ut och därmed öka medvetenheten i samhället om fåglars biologi och hur de påverkas av klimatförändringar.

Projektledningsgrupp

Cecilia Kullberg, Stockholms universitet,
cecilia.kullberg@zoologi.su.se, 08-164713

Lotta Berg, BirdLife Sverige

Debora Arlt, SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Anette Strand, BirdLife Sverige

Kjell Bolmgren, SLU, Sveriges lantbruksuniversitet,
koordinator för Svenska fenologinätverket,
kjell.bolmgren@slu.se, 018-671261